تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۱۱ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۴۵

سرنوشت یارانه‌ها در دوراهی بودجه و معیشت

چالش ۸۷ همتی کالابرگ

ابعاد طرح کالابرگ اکنون به سطح بی‌سابقه‌ای رسیده است؛ به‌طوری که حدود ۸۷ میلیون نفر از جمعیت کشور مشمول دریافت این حمایت‌ها هستند و حجم پرداختی‌های ماهانه به رقم سنگین ۸۷ هزار میلیارد تومان بالغ می‌شود.

به گزارش خبرنگار تازه‌های اقتصاد، در حال حاضر سازوکار حمایتی دولت بر پایه انتقال مستقیم یارانه ارزی به مصرف کننده نهایی بنا شده است. ماجرا از این قرار است که بخشی از کالاهای اساسی همچنان با ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی تامین می‌شوند، اما مابه‌التفاوت این نرخ با ارز بازار مبادله‌ای، به جای آنکه در اختیار واردکنندگان قرار بگیرد، مستقیماً به حساب طرح‌های حمایتی و «کالابرگ» واریز می‌شود. این مدل با هدف جلوگیری از رانت ارزی طراحی شده تا اطمینان حاصل شود که حمایت‌های دولتی دقیقاً به دست خانوارها می‌رسد و صرف قدرت خرید کالا می‌شود.

ازسوی دیگر ابعاد طرح کالابرگ اکنون به سطح بی‌سابقه‌ای رسیده است؛ به‌طوری که حدود ۸۷ میلیون نفر از جمعیت کشور مشمول دریافت این حمایت‌ها هستند و حجم پرداختی‌های ماهانه به رقم سنگین ۸۷ هزار میلیارد تومان بالغ می‌شود.

با توجه به آثار گسترده این حجم از نقدینگی بر بودجه کل کشور و نرخ تورم، دولت در حال بررسی سناریوهای مختلفی برای آینده این طرح است. تصمیم‌گیری درباره تغییر در گروه‌های مشمول یا میزان حمایت‌ها، در یک فضای حساس میان «حفظ معیشت خانوار» و «کنترل آثار بودجه‌ای» قرار دارد و هرگونه جابه‌جایی در این ارقام، مستقیماً توازن اقتصادی کشور را تحت تاثیر قرار خواهد داد.

یعقوب اندایش، معاون رفاه و امور اقتصادی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در تشریح ابعاد اجرایی و مالی طرح کالابرگ بر ضرورت توجه همزمان به ملاحظات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در سیاست‌های حمایتی دولت تاکید کرد.

وی با اشاره به سازکار پرداخت کالابرگ گفت: شارژ اعتبار این طرح به‌صورت مرحله‌ای انجام می‌شود و در برخی گروه‌ها از روز پانزدهم هر ماه آغاز شده و بر اساس کد ملی سرپرستان خانوار به‌تدریج در دسترس قرار می‌گیرد. خانوارهای تحت پوشش نهادهای حمایتی از جمله کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بهزیستی و همچنین بخشی از نیروهای مسلح نیز در اولویت دریافت قرار دارند و امکان استفاده از اعتبار برای خرید کالاهای اساسی برای آنان فراهم می‌شود.

یادداشت روز

چالش دهک‌بندی مانع هدفمندی کالابرگ

■ محمدصادق علیپور
استاد دانشگاه

در شرایطی که اقتصاد کشور همچنان با نرخ‌های بالای تورم مواجه است، تداوم سیاست‌های حمایتی از خانوارها، به‌ویژه دهک‌های کم‌درآمد، اهمیت ویژه‌ای دارد. از این منظر، اجرای طرح کالابرگ الکترونیکی را می‌توان یکی از ابزارهای مؤثر دولت برای کاهش فشار معیشتی بر خانوارها دانست.

واقعیت این است که با توجه به کاهش قابل توجه قدرت خرید مردم در سال‌های اخیر، حتی مبالغ فعلی اختصاص یافته در قالب کالابرگ نیز پاسخگوی تمامی نیازهای خانوارها نیست. از همین رو، طرح مباحثی درباره افزایش اعتبار کالابرگ، امری طبیعی و قابل انتظار به نظر می‌رسد. در شرایطی که تورم سالانه همچنان در سطوح بالایی قرار دارد، حفظ اثربخشی این ابزار حمایتی مستلزم بازنگری دوره‌ای در میزان حمایت‌ها خواهد بود.

در خصوص پرداخت کالابرگ به تمامی دهک‌های درآمدی یا محدود کردن آن به دهک‌های پایین‌تر نیز باید توجه داشت که اگرچه از نظر تئوریک، هدفمند شدن حمایت‌ها اقدامی مطلوب است، اما در عمل همواره چالش شناسایی دقیق دهک‌های درآمدی وجود دارد. تعیین مرز میان دهک‌های برخوردار و غیربرخوردار، به‌ویژه در شرایط فعلی اقتصاد ایران، کار ساده‌ای نیست و احتمال بروز خطا در شناسایی افراد مشمول وجود دارد.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

بانک مرکزی تأمین ارز واردات از محل صادرات را تسهیل کرد

مسئولیت تامین و تخصیص کالابرگ با سازمان برنامه و بودجه

استعلام خودکار چک صیادی پیش از تائید در ۱۶ بانک فعال شد

سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق آزاد از یک میلیارد دلار گذشت

تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۱۱ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۴۵

بررسی صورت‌های مالی ۱۶ بانک و موسسه اعتباری بورسی

کدام بانک‌ها پشتوانه سرمایه‌ای قوی‌تری دارند؟

نسبت مالکانه یکی از شاخص‌های ارزیابی استحکام سرمایه بانک‌ها و مکمل نسبت کفایت سرمایه است که هرچه این نسبت بالاتر باشد، بانک بیشتر بر سرمایه سهامداران خود متکی خواهد بود؛ بنابراین انتظار می‌رود نسبتا ریسک کمتری از لحاظ بدهی‌های بالا و چالش‌های نقدینگی داشته باشد.

به عبارت دیگر «نسبت مالکانه» در صورت‌های مالی بانک‌ها، نشان می‌دهد چه مقدار از دارایی‌های بانک از محل سرمایه و حقوق صاحبان سهام تأمین شده، نه از محل بدهی‌ها و سپرده‌های مردم.

«نسبت مالکانه» از تقسیم حقوق صاحبان سهام بر دارایی‌های بانک به دست می آید. در بانک‌ها حقوق صاحبان سهام شامل سرمایه ثبت‌شده، اندوخته‌ها، سود انباشته و... است. کل دارایی‌ها نیز شامل تسهیلات، سرمایه‌گذاری‌ها، املاک، وجه نقد و... می‌شود.

نسبت مالکانه نشان می‌دهد بانک چقدر «پشتوانه سرمایه‌ای» دارد. اگر نسبت مالکانه بالا باشد، یعنی بانک وابستگی کمتری به بدهی و سپرده دارد و توان تحمل زیان بالا و ریسک ورشکستگی کمتر است و از نظر مالی باثبات‌تر تلقی می شود.

از سوی دیگر؛ منفی بودن نسبت مالکانه نشان‌دهنده منفی شدن حقوق صاحبان سهام و ضعف شدید سرمایه‌ای بانک است و با کوچک‌ترین زیان ممکن است سرمایه بانک آسیب ببیند و ریسک نقدینگی و ناترازی بالاتر می‌رود.

در بانک‌ها پایین بودن این نسبت تا حدی طبیعی است، چون اساس کار بانک جذب سپرده و اعطای تسهیلات است؛ اما اگر خیلی پایین باشد، نشانه ضعف سرمایه‌ای بانک است. به عبارت دیگر، ماهیت صنعت بانکداری و سهم بالای بدهی‌های آن از بابت جذب منابع از سپرده گذاران موجب شده اغلب بانک‌ها نسبت مالکانه کمی نسبت به سایر شرکت‌ها داشته باشند.

برای مقایسه «نسبت مالکانه»؛ صورت‌های مالی ۱۶ بانک و موسسه اعتباری بورسی را بررسی کردیم که عملکرد بانک‌ها نشان می‌دهد موسسه ملل، بانک سرمایه و بانک دی «نسبت مالکانه» منفی دارند. به عبارت دیگر این سه بانک و موسسه اعتباری ریسک بسیار زیادی دارند و دارایی‌ها آن‌ها با بدهی و سپرده مردم تأمین شده است. همچنین ریسک نقدینگی و ناترازی بالایی دارند.

در بین ۱۶ بانک و موسسه اعتباری بورسی، بانک ملت بهترین بانک از نظر «نسبت مالکانه» به شمار می‌رود. نسبت مالکانه این بانک ۱۵.۷ درصد است. بعد از بانک ملت بانک‌های تجارت و خاورمیانه در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

چنانچه سه بانک و موسسه اعتباری بانک سرمایه، موسسه ملل و بانک دی که «نسبت مالکانه» منفی دارند را از لیست حذف کنیم. میانگین نسبت مالکانه ۱۳ بانک بورسی ۸.۷۳ درصد خواهد بود.

وداع سخت کسبه با چک‌های کاغذی

چک دیجیتال بازار را فتح می‌کند؟

در بازار ایران هنوز هم خیلی از معامله‌ها با یک تصویر آشنا آغاز می‌شود؛ دسته‌چکی که از کشوی مغازه بیرون می‌آید، تاریخ روی برگه نوشته می‌شود، مهر و امضا می‌خورد و بعد یا داخل گاوصندوق می‌رود یا عکس آن در پیام‌رسان‌ها رد و بدل می‌شود. با وجود اینکه بخش بزرگی از خدمات بانکی طی سال‌های اخیر دیجیتالی شده، چک همچنان یکی از آخرین ابزارهای سنتی اقتصاد ایران باقی مانده است؛ ابزاری که برای بسیاری از فعالان بازار فقط وسیله پرداخت نیست، بلکه بخشی از فرآیند اعتماد و اعتبار معامله محسوب می‌شود.

در چنین شرایطی، بانک مرکزی از آبان ۱۴۰۱ پروژه چک الکترونیکی را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین گام‌های بانکداری دیجیتال آغاز کرد؛ ابزاری که قرار بود صدور، انتقال و وصول چک را کاملاً غیرحضوری کند و وابستگی بازار به برگه‌های کاغذی را کاهش دهد.

در حال حاضر بانک‌های اقتصاد نوین، پارسیان، تجارت، خاورمیانه، رفاه کارگران، سینا، قرض‌الحسنه مهر ایران، کشاورزی، ملت، ملی، صادرات، کارآفرین و قرض‌الحسنه رسالت، زنجیره کامل صدور تا وصول چک الکترونیکی را به‌صورت غیرحضوری عملیاتی کرده‌اند و مابقی بانک‌ها نیز بنا به تکلیف بانک مرکزی به مرور به این چرخه اضافه خواهند شد.

تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۱۱ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۴۵

تسهیلات تکلیفی نه به تولید کمک کرد، نه به اهداف جمعیتی رسید

تخصیص منابع بانکی در قالب تسهیلات تکلیفی، به یکی از چالش‌برانگیزترین بخش‌های سیاست گذاری اقتصادی در سال جاری تبدیل شده است. طبق قانون بودجه، سقف کلی وام‌های قرض الحسنه شامل ازدواج، فرزندآوری، ودیعه و ساخت مسکن، رقم ۴۷۰ هزار میلیارد تومان تعیین شده است. اگرچه هدف از این اعتبارات، حمایت از خانواده‌ها و تحریک بخش مسکن عنوان می شود، اما نگاهی به وضعیت نقدینگی نشان می دهد که تحمیل این حجم از تعهدات به شبکه بانکی، بدون در نظر گرفتن ظرفیت واقعی منابع، تنها به عمیق‌تر شدن ناترازی بانک‌ها و فشار مضاعف بر تورم منجر شده است.

از سوی دیگر، انحراف این منابع از مسیر تولید به سمت مصرف غیرمولد، زنگ خطر را برای بخش‌های صنعتی و مولد کشور به صدا درآورده است. زمانی که بخش بزرگی از توان تسهیلات‌دهی کشور به تسهیلات تکلیفی گره می خورد، عملاً سهم تولید از اعتبارات بانکی کاهش یافته و نرخ موثر تامین مالی برای سازندگان و صنعتگران به شکلی غیرمنطقی افزایش می‌یابد.

احمد حاتمی‌یزد، اقتصاددان در گفت‌وگو با خبرنگار تازه‌های اقتصاد، درباره اولویت تخصیص منابع بانکی میان تولید و مصرف اظهار کرد: «اینکه منابع را به تولیدکننده بدهیم یا مصرف‌کننده، پاسخ درستی ندارد؛ پاسخ صحیح این است که باید به هر دو بخش توجه کنیم. اگر یک انبوه‌ساز برای ساخت مسکن تسهیلات دریافت نکند، اصولاً نمی‌تواند تولید کند، اما پس از ساخت نیز باید امکان انتقال تسهیلات به خریدار وجود داشته باشد؛ زیرا اگر مصرف‌کننده توان خرید نداشته باشد، محصول تولیدشده روی دست تولیدکننده باقی می‌ماند.»

وی افزود: «تامین مالی باید کل زنجیره تولید تا مصرف را پوشش دهد. اگر تولید راه بیفتد و اشتغال ایجاد شود، اما کسی نتواند محصول را بخرد، باز هم مشکل ایجاد خواهد شد؛ بنابراین هم باید به تولیدکننده کمک کرد تا عرضه افزایش یابد و هم مصرف‌کننده باید امکان خرید داشته باشد.»

این موارد در چارچوب ضوابط بانکی تعریف شده اند و ارتباط مستقیمی با تولید و مصرف دارند.

نرخ تورم اردیبهشت ماه ۵۳.۹ درصد شد!

نرخ تورم در ۱۲ ماه منتهی به اردیبهشت ماه ۱۴۰۵ نسبت به ۱۲ ماه منتهی به اردیبهشت ماه ۱۴۰۴ معادل ۵۳.۹ درصد شد.

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران در اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ به ۶۶۷.۵ رسید که نسبت به ماه قبل ۸.۵ درصد افزایش داشت. این شاخص در مقایسه با ماه مشابه سال قبل نیز ۷۷.۲ درصد رشد کرد.

همچنین نرخ تورم در دوازده‌ماهه منتهی به اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۵۳.۹ درصد بود.

در این ماه، شاخص بهای گروه کالا نسبت به ماه قبل ۱۰ درصد، نسبت به ماه مشابه سال قبل ۱۱۳.۸ درصد و در دوازده‌ماهه منتهی به اردیبهشت ماه ۱۴۰۵ نسبت به ۱۲ماهه منتهی به اردیبهشت ۱۴۰۴ معادل ۷۲.۳ درصد افزایش داشته است.

شاخص بهای گروه خدمات نیز در اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ نسبت به ماه قبل ۶.۴ درصد و نسبت به ماه مشابه سال قبل ۴۲.۵ درصد ثبت شد. تورم دوازده‌ماهه گروه خدمات هم ۳۷.۳ درصد افزایش یافته است.

بازارهای مالی ژاپن وارد وضعیت هشدار شد!

جهش بازده اوراق قرضه، بسته‌های هزینه‌ای تازه و تناقض در پیام‌های دولت تاکایچی، بازارهای مالی ژاپن را وارد وضعیت هشدار کرده است.

بازار اوراق قرضه ژاپن که سال‌ها نماد ثبات و بازده پایین بود، اکنون به یکی از حساس‌ترین نقاط ریسک در آسیا تبدیل شده است. دولت «سانائه تاکایچی» با وعده حمایت از خانوارها در برابر موج گرانی و هزینه‌های انرژی، بودجه‌های تکمیلی و سیاست‌های مالی جدید را روی میز گذاشته است.

با این حال نخست وزیر ژاپن تلاش می‌کند سرمایه‌گذاران را متقاعد کند که انتشار بدهی از کنترل خارج نمی‌شود. نتیجه، افزایش تردید بازار و بالا رفتن بازده اوراق در سررسیدهای مهم است؛ وضعیتی که برخی تحلیلگران آن را یک «پرچم قرمز» برای آینده مالی ژاپن می‌دانند

در همین رابطه شبکه سی‌ان‌بی‌سی در گزارشی نوشت: دولت ژاپن در حال تدوین بودجه تکمیلی حدود ۳ تریلیون ین (نزدیک ۱۹ میلیارد دلار) برای ترمیم ذخایر و تأمین یارانه سوخت و خدمات عمومی در شرایط افزایش هزینه‌های انرژی است.

مسئله از جایی پیچیده می‌شود که نخست‌وزیر تاکایچی همزمان گفته است کل انتشار اوراق در سال ۲۰۲۶ تغییر نمی‌کند؛ در حالی که خود دولت تأکید کرده بخشی از هزینه‌ها با اوراق پوشش‌دهنده کسری بودجه تأمین خواهد شد. همین تضاد، به گفته ناظران، شکاف میان «پیام سیاسی» و «حساب‌وکتاب مالی» را پررنگ کرده است.

ویدیو

